

Schaapherder Hilde Groen wil Nederland wakker schudden

‘Overal rukt

de herrie op'

Eerst was ze succesvol kunstenaar, nu wandelt Hilde Groen iedere zomer met 250 schoonebeker schapen van natuurgebied naar natuurgebied. Op zoek naar de rust en stilte die ze als kind wildkamperend op de Veluwe ervaarde. Maar overal rukt de herrie op.

Tekst: **Mar Oomen** | Beeld: **Marije Kuiper**

‘Eigenlijk zou ik met een paar mensen zij aan zij op de Polderbaan van Schiphol moeten gaan liggen zodat er geen vliegtuig meer overheen kan’, zegt kunstenaar en schapenhoedster Hilde Groen (1963) plotseling. ‘Natuurlijk ben ik daar veel te verstandig voor, maar als ik écht naar mijn geweten zou handelen...’ De blonde, sterke vrouw is even stil. Het is al lang tijd om het gesprek in de kleine keuken van de oude, vervallen boerderij af te ronden. Ook de drie honden – bordercollies, echte schaareshonden – vinden het mooi geweest. Met steeds grotere regelmaat verschijnen hun vragende ogen voor de ruit van de keukendeur. Waar blijft de baas toch? Maar Hilde Groen heeft nog niet kunnen praten over wat haar zélf dwars zit.

Onmacht

Hoe en waarom ze als succesvol kunstenaar schapenhoedster is geworden, dat verhaal heeft ze nu wel vaak genoeg verteld. Laat mensen maar bij Uitzending Gemist kijken naar *de Wandeling* (28-11-2011). Of de meest recente editie van het tijdschrift *Verhalen* van de KRO aanschaffen. Nu heeft ze het veel liever over haar zorgen, de onmacht die ze voelt. Over het gemak waarmee Nederland verkwanseld wordt. Alsof stilte en natuur geen enkele waarde hebben. ‘Er moet toch een manier zijn om Schiphol tegen te houden? Waarom moeten we altijd groeien? Waarom wint het geld altijd? Er gaat zoveel onherroepelijk kapot in Nederland, alleen omdat aandeelhouders winst moeten maken. Als een olifant denderen we door een glazen porseleinkast. Dat overschaduwt hoe de mens ook is: creatief, fijngevoelig, sociaal. Het parasiterende overheerst.’ Al maanden denkt ze na over hoe ze Nederland wakker zou kunnen schudden, of eerder misschien: hoe ze het voortouw zou kunnen nemen. Want, weet ze, heel veel mensen

maken zich zorgen, heel veel mensen zouden het anders willen. Maar iedereen wacht op elkaar. Zal ze weer kunst gaan maken, maar nu met een boodschap? Moet ze gaan schrijven? ‘Toen ik begin december hoorde van die – overigens valse – bommelding in Eemshaven, dacht ik heel even: die heeft wel het lef gehad. Dan heb je een mooie Waddenzee, bouw je er een kolencentrale. Niet te geloven.’

Voor iemand die een paar jaar geleden schaapherder is geworden vanwege de rust en de eenvoud van een dergelijk bestaan, kan Groen af en toe behoorlijk fanatiek uit de hoek komen. Ze heeft dan ook, voor de zoveelste keer in haar leven, een behoorlijke teleurstelling te verwerken.

Wild kamperen

Als oudste dochter van twee ‘bewust levende’ onderwijzers, groeide ze op in Bloemendaal. ‘Mijn vader had een aanstelling gekregen aan de Bloemendaalse School Vereniging, het huis kwam erbij. Zo groeide ik als gewoon meisje op tussen de elite, maar ik was me daar niet van bewust. Veel klasgenoten woonden in huizen met zwembaden, wij gingen kamperen.’

Iedere zomer vertrok het gezin naar de Veluwe om zes weken lang wild te kamperen in het bos van landgoed Hulshorst bij Nunspeet. De eigenaar van het landgoed had daar vijf gezinnen toestemming voor gegeven. ‘Een broer van mijn moeder met zijn gezin was daar ook bij.’ Ze wisten zich in een beekje – ‘daarin deed mijn moeder ook de was’ – en haalden drinkwater bij de boswachter. Dit moet het leven zijn, dacht Hilde Groen in die tijd: dammen bouwen, wilde zwijnen spotten, boogschieten, bessen plukken. Altijd buiten zijn, dingen doen, dingen maken. Voor haar konden de zomers dan ook niet lang genoeg duren. Toen de rest van het gezin eens ergens anders vakantie wilde vieren, stemde zij tegen. ‘We hebben een compromis gesloten, we zijn vier weken naar Denemarken gegaan en twee weken naar Hulshorst.’

In 1976, Groen was dertien, kwam er een einde aan de idyllische zomers op de Veluwe. Haar ouders gingen uit elkaar, en in dezelfde tijd werd landgoed Hulshorst verkocht. ‘Ik houd nog wel eens memorytochten in het gebied, samen met mijn zus. Kijken of we de plekken waar we graag kwamen, terug kunnen vinden. Dat is niet eenvoudig, de bomen die toen net geplant waren zijn nu volwassen, heel groot dus, “ons paadje” is verdwenen en de A28 dendert door het gebied, maar die kon je toen ook al horen.’

Vrij

Niet dat ze dat zelf zo zegt, maar terugkijkend lijkt voor Hilde Groen toen de zoektocht te zijn begonnen naar dat ultieme leven in de natuur, het leven zoals ze het kende van de zomers op de Veluwe. Dat begon al bij de keuze van de middelbare school. Ter oriëntatie mocht ze van haar ouders verschillende scholen bezoeken. Bijzonder gecharmeerd was ze van de Zocherschool, de lagere land- en tuinbouwschool in landgoed Elswout. Daar liepen de cavia's door de klas en leerde je planten stekken. ‘Ik had als advies gymnasium

***‘Ik streef naar
volledige
autarkie, totale
zelfstandigheid’***

gekrege, dus mijn vader zei: je mag best naar de Zocherschool, maar je kunt beter.' Met wat omwegen kwam Groen uiteindelijk op een klein gymnasium in Velzen terecht. Best een fijne school, maar Groen struinde liever door de duinen dan dat ze huiswerk maakte – ook omdat thuis de sfeer inmiddels tamelijk ondraaglijk was. In de vierde klas vond de rector het mooi geweest. 'Dit is een verloren zaak', zei hij tegen Hilde, en stuurde haar van school. 'Even ben ik daar verdrietig om geweest. Maar die dag scheen de zon, het was prachtig weer. Al snel drong tot mij door: nu ben ik vrij.' Hilde ging wonen in het woonhuis dat hoorde bij het scoutinggebouw waar ze regelmatig kwam. Eerst als oppasser van de hond van de oorspronkelijke bewoner, een vrouw van 96 jaar die naar het ziekenhuis moest. Al snel mocht ze het zelf huren. Een ideaal huis, op een ideale plek: middenin het bos, aan de rand van de duinen. Ze besloot pottenbakker te worden. Dat paste bij haar ambitie alles wat ze nodig heeft zelf te kunnen maken. 'Van jongs af aan wil ik graag weten hoe dingen werken. Als kind heb ik eindeloos wekkers uit elkaar gehaald en kapotte broodroosters gerepareerd. Eigenlijk streef ik naar volledige autarkie, naar een soort totale zelfstandigheid.'

Alsof ze altijd aan het kamperen is. Vaak is het, zegt ze, veel simpeler en goedkoper om iets gewoon te kopen, maar dat kan ze niet. Neem het hooi dat de zieke en oude schapen die ze bij huis houdt in de winter nodig hebben. Ze snijdt het zelf, met een sikkeltje, wat erg veel tijd kost. Een buurman zei al tegen haar: 'Als je twee uur bij me komt werken, kun je voor de hele winter hooi van me kopen.' Maar dat werkt niet voor haar. 'Zo heb ik ook zelf schoenen willen leren maken. En als ik ergens nieuw ga wonen, leg ik meteen een houtkachel aan. Ik wil niet afhankelijk zijn van 'het systeem', want dat vertrouw ik niet. Ook wil ik geen deel hebben aan dingen die niet deugen, zoals een kolen-centrale.'

Herrie

Van pottenbakster ontwikkelde Hilde Groen zich tot kunstenares, keramiste. Vooral met haar karikaturale beelden van honden had ze veel succes. Ze kon leven van wat ze maakte – als een van de weinige kunstenaars in Nederland. Maar dat gaf ook veel druk. Om aan de vraag te voldoen, nam ze, zegt ze, 'de veilige route'. Haar grove, zeer expressieve beelden werden steeds kleiner en verfijnder. 'Ik durfde niet meer te experimenteren. Langzaam maar zeker was ik weer een gewone pottenbakker geworden.'

Ondertussen was de plek in het bos al lang niet meer de fijne plek van weleer. Dat begon met de aanleg van de Polderbaan bij Schiphol. Iedere drie minuten, meestal nog veel vaker, raast er een vliegtuig over het bos. Vervolgens besloot de naastgelegen hockeyclub eerst met één, toen met twee en ten slotte met drie kunstgrasvelden uit te breiden. Groen: 'Dat betekende meer lichtmasten, meer wedstrijden, meer trainingen en meer bierdrinkers en toeterend wegrijdende auto's om half één 's nachts.'

En of de herrie in het gebied ('de Kennemerduinen zijn no-

tabene stiltegebied') nog niet genoeg was, kreeg het circuit van Zandvoort onlangs van de Raad van State toestemming om in plaats van vijf zondagen twaalf zondagen per jaar onbeperkt lawaai te maken. Ondertussen hield de padvindergroep met wie Hilde Groen het pand waar ze woonde, moest delen, wel erg van luidruchtige feesten. Toen een eigenaar van een schaapskudde haar voorstelde herder te worden in Friesland, hoefde ze dan ook niet lang na te denken.

Bouwkeet

Nu wandelt ze al een paar zomers lang met een kudde van 250 schoonebeker schapen door Zuidoost-Friesland van natuurgebied naar natuurgebied. Samen met haar opdrachtgever Staatsbosbeheer bepaalt ze de route en haar strategie. 'Als natuurbeheerder zoek je een beest dat past bij de vegetatie die je niet wilt hebben in een bepaald gebied. Schapen houden bijvoorbeeld van prunus, de Amerikaanse vogelkers waar ze in de duinen te veel van hadden. Ook gaan ze de vergrassing van de hei tegen. Maar ik kan ze niet al het gras op laten eten – zonder gras geen ringslang. Dus ik moet op tijd wegtrekken. Of de kudde samen met de honden zo sturen dat de schapen het gras in een deel van de hei met rust laten. Het luistert heel nauw. Ik kan ook niet weggaan als de schapen nog hongerig zijn. Want dan loop je het risico dat ze onderweg in de berm, of op een rotonde met gras blijven plakken, of 's nachts over de omheining springen.'

In de zomer blijft Hilde Groen dag en nacht, zeven dagen achtereen, bij de schapen. Ze slaapt dan in een bouwkeet waarop ze een minizonnepaneel heeft gemonteerd en waarin ze een houtkacheltje en een fornuisje heeft gebouwd. 's Winters staat de kudde bij een boer in de wei. Om een beetje in de buurt te kunnen zijn, zocht en vond Hilde een oude boerderij in het gebied, een bouwval. Eigenlijk zou hij helemaal opnieuw opgebouwd moeten worden. 'Doorgaans ben ik er heel goed in ergens snel een fijne plek van te maken. Maar dit huis geeft zich niet makkelijk gewonnen. Er moet zo verschrikkelijk veel gebeuren. Schrootjes, skai en plastic, daar hielden de vorige bewoners van. Een badkamer is er niet. Eens per week wasten de bewoners zich in een tobbe in het bakhuisje hier tegenover. Ze hebben hier nog met zijn tienden gewoond.'

Ze was dan ook vooral gecharmeerd van de plék. De boerderij grenst aan een natuurgebied en wordt omgeven door weilanden, akkers en bomen. De dichtstbijzijnde burelen wonen honderden meters verderop. Hier zou ze met rust gelaten worden. Hier is nog echte stilte – althans, hier kun je de natuur nog horen zonder bijgeluiden.

Maar niet voor lang meer. Eind vorig jaar hoorde Groen dat er plannen zijn voor een kunstwaterskibaan, op een terrein van 28 hectare een paar honderd meter achter haar boerderij – de gemeente spreekt van een 'Funpark'. 'Dat wordt weer herrie van brommertjes en bierdrinkende jongeren. En zelf lekker even gaan zwemmen als het warm is, zit er niet in; er komt een groot hek om de recreatieplas.' 🐕

